

**KONCEPT PARADIGME I SOCIOLOGIJA:
KRITIČKI PRIKAZ***

DOUGLAS LEE ECKBERG

LESTER HILL, JR.

Autori potaknuti brojnim primjerima krive upotrebe pojma paradigme u sociologiji ekspliciraju ovaj koncept Kuhnovim i Mastermanovim definicijama i upotrebama termina. Oni ukazuju na različite načine na koje su brojni sociolozi koristili ovaj pojam i nastoje ustanoviti zašto je teorijski tako važan doprinos kao što je Kuhnov bio toliko krivo upotrebljavan.

Nakon iscrpne analize upotrebe pojma paradigme u sociologiji autori nude vlastitu verziju paradigmatškog statusa sociologije i konstatiraju da, ako u sociologiji i postoje paradigme, one (1) ne smiju biti u opsegu čitave discipline, (2) moraju se naći unutar samostalnih područja istraživanja, (3) moraju imati zajednice praktičara koje sraštaju oko njih i (4) moraju biti korištene da istovremeno stvaraju i rješavaju zagonetke stvarajući na taj način vidljivu istraživačku tradiciju.

Knjiga T.S. Kuhna (1962; 1970) STRUKTURA NAUČNIH REVOLUCIJA nesumnjivo je jedna od naj utjecajnijih i naj kontroverznijih znanstvenih knjiga koja se pojavila u posljednjih nekoliko desetljeća. Utjecaj ovog rada osjetio se na tako različitim poljima, kao što su: povijest, filozofija, političke nauke, antropologija, sociologija, teologija, pa čak i umjetnost (Hollinger, 1973). Studenti svake od ovih disciplina su, procjenjujući primjenjivost koncepta paradigme za svoje vlastite predmete, počeli raspravljanja koja se nastavljaju do danas (vidi, na pr. iskrivljeni izvještaj/the wry account u Perryju, 1977.).

* AMERICAN SOCIOLOGICAL REVIEW 1979. Vol. 44 (December): 925—937

Premda su sve te diskusije same po sebi zanimljive, nama je ovdje osnovni predmet diskusija među sociolozima. Bilo je nekoliko pokušaja korištenja Kuhnove sheme naučne strukture za analizu razvoja sociologije. Rezultati ovih nastojanja bili su daleko od zadovoljavajućih. Zapravo, postoji skoro toliko pogleda na paradigmatički status sociologije, koliko ima sociologa koji su pokušali takve analize. Kao što ćemo pokazati, sociologija svugdje ima od dvije do osam paradigmi, ovisno kojeg analitičara citiramo.

Jedno objašnjenje ovog fenomena je da su brojni sociološki teoretičari krivo upotrebili koncept paradigme.

Rezultat ove zloupotrebe je to da se koncept počeo upotrebljavati na načine na koje Kuhn nikada nije želio. U nekim slučajevima koncept preuzima značajke koje Kuhn naročito ne priznaje. Mnogostruke interpretacije termina dozvoljavale su sociolozima da polaze od Kuhna, a da, u isto vrijeme, ne uzimaju ozbiljno implikacije njegovog gledišta.

Mi ovdje namjerno koristimo termin »zloupotreba« (misuse). Kao što ćemo kasnije pokazati, Kuhnova originalna formulacija paradigme ostavila je poprilično prostora za neslaganje u interpretaciji. Ipak, čak i prije 1962. (na pr. Kuhn, 1957: i x) su za termin bila centralna dva aspekta: *kognitivna priroda paradigmi i struktura zajednice u kojoj se one pojavljuju*. Osim toga, pisci koje ovdje spominjemo su uglavnom bili svjesni Kuhnove kasnije (1970a) eksplicacije koncepta. Oni ne spominju oba aspekta paradigme i također krivo upotrebljavaju koncept u *tehničkom smislu*, čak i onda kada su njihovi argumenti inače neobično zanimljivi. Njihove opće postavke mogu pobuditi poštovanje, ali je njihovo oslanjanje na Kuhna loše utemeljeno.

U ovom članku, mi ćemo se (1) pobrinuti za čistu eksplicaciju koncepta paradigme s Kuhnovim (1962; 1970a; 1970b; 1974.) i Mastermanovim (1970) definicijama i upotrebama termina, (2) pokazati različite načine na koje su sociolozi koristili koncept, (3) pokušati ustanoviti zašto je teoretski tako važan doprinos bio toliko krivo upotrebljavan i (4) ponuditi našu vlastitu verziju paradigmatičkog statusa sociologije. Ovaj članak neće razmatrati vrijednost cjelokupne Kuhnove postavke.

Kognitivni aspekti paradigmi

S jedne strane, nije iznenađujuće da je koncept paradigme bio krivo shvaćen. Sam Kuhn priznaje da je njegovo originalno objašnjenje bilo nejasno (Kuhn, 1970a : 181). Čak i blagonakloni kritičar (Mastermanova, 1970.) primjećuje da Kuhn koristi termin na najmanje dvadeset i jedan različiti način, ali ona također zapaža da različite upotrebe ulaze u tri glavne kategorije: metafizičke, sociološke i konstrukcijske paradigme. Do vremena kada koncept ulazi u opću sociološku raspravu, Kuhn je nekoliko puta pokušao raščistiti njegovo značenje. Drugi su, međutim, izgleda imali namjeru da ga rastegnu. Kao što Perry (1977 : 40) bilježi, »... ako je Kuhn imao udjela u ograničavanju značenja svojih ključnih termina, drugi su se upustili u njihovo proširivanje« (vidi Heyl, 1975 : 62).

Bez nužnog slaganja sa specifičnim upotrebljenim značajkama, možemo se složiti s Mastermanovom, da se paradigma odnosi na uvjerenja na tri različita nivoa. Na najširem nivou općenitosti (u skladu s onim što Mastermanova zove »metafizičke paradigme« ili »metaparadigme«) su nedvojbene pretpostavke. Kuhn ne dopušta otvoreno takvu upotrebu, ali je Mastermanova obilno pronalazi u njegovom radu, i to je jedina vrsta paradigme na koju upućuju njegovi filozofski kritičari (Masterman, 1970 : 65).

Više ograničavajuća je Kuhnova disciplinarna matrica (približno u skladu s Mastermanovom sociološkom paradigmom) koja predstavlja zajedničke obveze bilo koje disciplinarnе zajednice, uključujući simboličke generalizacije, vjerovanja, vrijednosti i mnoštvo drugih elemenata (Kuhn, 1970a : 182ff). Disciplinarna matrica može biti viđena kao specijalna subkultura zajednice. Ona se NE odnosi na vjerovanja čitave discipline (na pr. biologije), nego, pravilnije, na vjerovanja specijalizirane zajednice. To je važno mjesto o kojem ćemo kasnije detaljnije raspravljati.

Najograničavajuća upotreba paradigme je namijenjena za ono što Kuhn zove »primjerom«. U skladu s onim što Mastermanova označava kao »a r t e f a k t« ili »k o n s t r u k t« paradigme, ovaj termin se odnosi, prije svega, na konkretna znanja znanstvene zajednice. Mnogi njegovi kritičari i sljedbenici propustili su vidjeti da primjer ima centralno značenje paradigme za Kuhna. Uspoređen sa disciplinarnom matricom, na primjer, on konstatira da je primjer dublji od upotreba (Kuhn, 1970a : 175; 1974; 463, 471ff.).

Budući da je za Kuhna ključno značenje koncepta primjer, važno je da do detalja shvatimo što on misli pod tim pojmom. Pod »primjerom« Kuhn smatra »početno, konkretna rješenja problema s kojima se studenti susreću od početka svog naučnog obrazovanja, bilo u laboratorijima na ispitima, ili u završnim djelovima pojedinih poglavlja u naučnim štivimama« (1970a : 187). Za takva rješenja problema Kuhn dodaje »bar neka od tehničkih rješenja problema na koja se nailazi u onoj periodičnoj literaturi s kojom naučnici dolaze u dodir tokom svojih post-obrazovnih istraživačkih karijera i koja im, također pomoću primjera pokazuje kako trebaju obavljati svoj posao« (1970a : 187).

Mastermanova nam pomaže da odgonetnemo neke zbrke koje su povezane s konceptom paradigme spominjući da »je paradigma konkretna »slika« nekog A, koja se analogno koristi, da bi opisala neki drugi konkretni B« (1970 : 77). Mastermanova nam govori da važno pitanje nije što primjer JEST (takav da ga se može nabrojati), nego, što on ČINI. Kuhn nikada ne uspijeva učiniti jasnim to mjesto, što bi moglo objasniti neke od nedoumica koje okružuju njegovu raspravu. Tamo gdje je on promašio, Mastermanova (1970 : 70) ipak uspijeva:

»(ako) se pitamo što Kuhnova paradigma JEST, Kuhnova navika mnogostrukih definicija predstavlja problem. Međutim, ako se upitamo što paradigma ČINI, to odjednom postaje jasno . . . to je konstruktivno značenje »paradigme«, a ne metafizičko . . . to je temeljno značenje. JER, JEDINO JE ARTEFAKTOM MOGUĆE RIJESITI ZAGONETKE.«

Ponovo:

»Ono što Kuhn mora da samo naslućuje, govoreći o artefaktu koji je također 'način viđenja', je tvrdnja, ne o PRIRODI njegovog artefakta, nego o njegovoj UPOTREBI: naime, on se kao slika jedne stvari koristi da bi se označila druga stvar...« (Masterman, 1970 : 76—7)

Slijedeći Mastermanove komentare, Kuhn je počeo bolje objašnjavati FUNKCIJE primjera:

»Rezultirajuća sposobnost da se jedna raznolikost situacija vidi kao nalik jedna na drugu . . . je, mislim ona glavna stvar koju student stječe rješavajući egzemplarne probleme . . . nakon što je ispunio jedan određeni broj, koji inače može biti veoma različit od jedne ličnosti do druge, on gleda na situacije s kojima se sukobljava kao naučnik u istom gestaltu kao i drugi članovi one grupe specijalista kojima i sam pripada« (Kuhn, 1970a : 189).

Naziv paradigma preuzet je iz lingvistike, gdje odgovara šablonama deklinacije, konjugacije, itd., različitih tipova riječi, koje su takve da data riječ ima smisla u različitim kontekstima upotrebe (na pr. amo, amas, amat). Kuhnova najizraavnija demonstracija elemenata paradigme sadržava različite derivacije Newtonovog $f = ma$, koji u različitim kontekstima postaje $mg = md^2/sdt^2$, $mg\sin\theta = -md/sdt^2$, $md^2s_1/dt^2 + k_1s_1 = k_2(d s_2 - s_1)$, i tako dalje (Kuhn, 1974 : 464 i drugdje). Stvar je u tome da se simboličke (i druge) generalizacije u nauci primjenjuju u područjima u kojima nije odmah vidljivo da one pristaju. Pristajanje se postiže pomoću niza primjera datih studentu, koji indiciraju na generalizaciju A može biti modificirana i postati generalizacija A', A'', A''', i i tako dalje, prema promjenama situacije. Sve to ima smisla u terminima temeljne generalizacije koja ih je stvorila.

Dakle, funkcija primjera je da dozvoli način viđenja nečije teme na KONKRETNOM NIVOU, dozvoljavajući tako RJEŠENJE ZAGONETKE. Ovo je centralno za Kuhna, zato što je to baza za njegovo poimanje normalne nauke, a normalna nauka je osnova za razlikovanje između nauke i ne-nauke. (Kuhn, 1969; 1907b : 245—6). Da bi disciplina bila nauka, ona se mora baviti rješanjem zagonetki; ali rješavanje zagonetki se može ostvariti jedino ako zajednica dijeli konkretna rješenja zagonetki ili primjere. Važan je PRIMJER, ne samo disciplinarna matrica, a svakako ne samo opće pretpostavke zajednice. Ove poslijednje mogu biti važne (vidi Holton, 1973; 1975), ali one ne usmjeruju tekuće, svakodnevno istraživanje.

Trebalo bi reći još nešto o međuodnosima između tri nivoa paradigmi. Možda je najvažnije da oni proističu jedan iz drugog. To znači da veća struktura (metafizička paradigma) djeluje kao obuhvatna jedinica ili okvir, unutar kojeg se stvaraju više ograničene strukture ili strukture višeg reda.¹

Specifična disciplinarna matrica neće se razviti unutar bilo kojeg proizvoljnog WELTANSCHAUUNGA (pogleda na svijet). Primjer će biti još više ograničen. Prije nego što se mogu stvoriti primjeri, na pr. u sociologiji, pojedinac bi morao prihvatiti neke osnovne sociološke pretpostavke. Moramo odmah ustanoviti da prisustvo disciplinarne matrice

¹ U ovoj diskusiji »više« se odnosi na više određene nivoe konzensusa vjerovanja. Zajednički primjeri su, na pr., na najvišem nivou konzensusa, dok su metaparadigme nisko. Niži stupnjevi vjerovanja, ovdje, služe kao baza na kojoj se konstruiraju viši stupnjevi.

ni u kojem slučaju ne garantira da će se razviti normalna nauka. Kuhn nastoji opisati strukturu nauke, a ne dati vodeće postavke za njeno stvaranje. Kuhnovim (1970b : 245) riječima:

»... Ja ne tražim način da bih podržao transformaciju protonauke u nauku, niti pretpostavljam da bi trebalo imati bilo što te vrste . . . Ako . . . neki društveni naučnici preuzimaju od mene mišljenje da mogu dokazati status svog polja time što će kao prvo ozakoniti slaganja u temeljnim postavkama, i onda krenuti na rješavanja zagonetki, oni vrlo pogrešno shvaćaju moje mišljenje«.

Vrativši se na međudnose triju nivoa paradigmi, pronalazimo da svaki niži nivo ima usmjeravajuću snagu naspram slijedećeg višeg nivoa, i to na takav način da razvoj višeg nivoa može biti shvaćen kao artikulacija nižeg. To JE, naravno, refleksivna strana odnosa. »Revolucija« je u tome da je rekonceptualizacija vjerovanja nižeg reda neophodna zbog prisutnosti nepravilnosti u slijedećem višem nivou. Nepravilnosti su moguće samo zato što je svaki viši nivo vjerovanja više ograničen nego prethodni nivo. Kada dosižemo nivo primjera, govorimo o skoro čisto konkretnim primjenama visoko strukturiranog tijela vjerovanja. Na ovom nivou nekonzistentnosti mogu postati, i postaju vidljive. Takve nekonzistentnosti se pojavljuju kod aktivnog rješavanja zagonetki.

Strukturalni aspekti paradigmi

Kao što diskusija pokazuje, »paradigma« (preciznije »primjer«) pretpostavlja specifičan tip kognitivnog okvira. Jednako je važna i struktura grupe koja zajednički podržava paradigmu (vidi Kuhn, 1970a : 176—81; 1970b : 251—3). Preciznije, paradigma pretpostavlja integriranu zajednicu praktičara. Daljnje se rješavanje zagonetki, zapravo, događa jedino kada postoji grupa koja dijeli konzistentno tijelo vjerovanja, tako da se pojavljuje koncenzus s obzirom na fenomen koji se istražuje, metode koje se upotrebljavaju itd.

Kuhnova rasprava o uvježbavanju novih znanstvenika je primjer za taj grupni kontekst istraživanja. Studenti novi u disciplini marljivo su podučavani matrici vjerovanja koja označava disciplinu. Promjena od zbnjenog nesvršenog studenta do sofisticiranog znanstvenika je ogromna. Studenti u početku uče osnovne vrste znanja, a onda počinju učiti njihove primjene. Kasnije uče specijalizirano tijelo znanja koje tvori njihove naučne specijalnosti.

U svakom slučaju, naučnici početnici su, zbog objašnjenja onoga što se u prvi mah pokazuje kao nerazumljivo, ovisni o svojim tekstovima i profesorima. Relativno neproblematičan proces učenja je moguć samo tamo gdje postoji nedostatak diskusije o onome što je sastavni dio stvarnog znanja, »istina« o situaciji. Tek nakon dugog perioda skrbnštva, studenti uče gdje da traže zagonetke i istraživačke teme za koje paradigme zaista pružaju rješenje.

Dakle, paradigma zatvara njene praktičare zajedno unutar rigidnog, vrlo složenog oblika vjerovanja. On nije iznenadno preklapanje elemenata iz raz-

ličityh perspektiva. Njega tvore koncenzusna vjerovanja nepristupačne zajednice. Niti jedna analiza koja zanemaruje prirodu strukture paradigmatike zajednice, ne može shvatiti bit koncepta. To je toliko važno, da Kuhn tvrdi da ako bi ponovo pisao STRUKTURU NAUČNIH REVOLUCIJA »POČEO sa diskusijom o strukturi zajednica koje se javljaju u nauci« (Kuhn, 1970 : 176, naglasak dodat). Zaista je začuđujuće da postoji velik broj sociologa koji nisu vidjeli, ili su više voljeli ignorirati »sociološku osnovu (Kuhnove) pozicije« (Kuhn, 1970b : 253).

Sociolozi i upotreba koncepta paradigme

Kao što smo vidjeli, paradigma se odnosi na ono što dozvoljava naučnicima da rješavaju zagonetke koje neprestano stvaraju. Međutim, kada termin koriste sociolozi, on najčešće ne znači ništa više nego opću teoretsku perspektivu, ili čak, kao što ćemo vidjeti, kolekciju elemenata sa nekoliko, više ili manje, različitih perspektiva. Kao takve, paradigme o kojima govore sociolozi su nejasni, promijenjeni pojmovi, koji označuju ono što bilo tko želi da označuju, i ograničene su samo teoretičarevom maštom. Dok specijalizirana naučna zajednica može spremno biti odvojena na osnovi (1) sasvim specifičnih vjerovanja koja se odnose na predmet istraživanja i (2) profesionalnih odnosa između aktivnih naučnika, perspektive mogu biti stvorene po volji, ovisno samo koje elemente u intelektualnom diskursu želimo istaći. Drugim riječima, sociološki kolač može biti razrezan na više načina, ali je problematično da li će i jedna od tih kriški pokazivati paradigmatiku strukturu.

Tablica 1 prikazuje dvanaest različitih setova autora koji su organizaciju sociologije promatrali na najmanje deset temeljno različitih načina, a svaki je tvrdio da prezentira »Kuhnovu paradigmatiku«. Najraniji među ovim autorima je R.W. Friedrichs (1970; 1972) kod kojeg se potpuno jasno vidi da mnogo duguje Kuhnu, i čiji početni opisi paradigme strogo slijede Kuhna (Friedrichs, 1970 : 4). Međutim, u primjeni Friedrichs radikalno mijenja koncept. Nakon što je priznao da originalna Kuhnova shema nema namjeru da bude upotrebljena u analizi društvenih nauka (na pr. 1969 : ix—x), Friedrichs (1970 : 18—9) nastavlja iskušavati upravo takvu analizu. (Svakako, iz Kuhnove perspektive paradigme ili primjeri nisu viđeni kao da su, prije svega, u opsegu čitave discipline.) Nakon toga, on troši mnogo prostora raspravljajući o distinktivnoj prirodi društvene nauke, i kasnije, u svom radu zapravo kritizira Kuhna zbog propuštanja spominjanja te razlike (Friedrichs, 1970 : 324—5).

Friedrichsova osnovna tvrdnja je da u sociologiji postoje dva reda paradigmatike. Na jednom nivou su one paradigmatike koje Friedrichs vidi kao vrlo slične onima iz prirodnih nauka. Dvije od ovih su primarne: (1) paradigma sistema ili koncenzusa (Friedrichs, 1970 : 25) i (2) najpopularnija tvrdnja, paradigma konflikta (Friedrichs, 1970 : 45). Ova vrsta paradigmatike trebala bi odgovarati (temeljnoin imageu kojeg disciplina ima o svojem predmetu istraživanja« (Friedrichs, 1970 : 55; naglasak pomaknut).

Međutim, prema Friedrichsu, ovaj primarni red paradigmi NIJE najvažniji za društvene nauke. Postoji i »temeljnija paradigmataska dimenzija« u društvenim naukama, i to je »image kojeg društveni naučnik ima o SAMOME SEBI KAO PREDSTAVNIKU ZNANOSTI« (Friedrichs, 1970 : 55).

Za procjenu ove »paradigme kao oblika osobnog izbora« vidi Perry, 1977 : 42—4). Friedrichs tvrdi da je taj nivo paradigme temeljniji i da ima kontrolirajuću snagu nad paradigrama drugog reda. Na kraju, Friedrichs ostaje pri tvrdnji da postoje dvije osnovne paradigme: sljedbenička i proročka. Izbor među njima određuje izbor između konflikt-paradigme i koncenzus-paradigme (1970 : 290—1: za elaboraciju i proširenje ove rasprave vidi također Westhues, 1976.).

Uzmemo li Friedrichsove paradigme nižeg reda, odmah je jasno da one, U NAJBOLJEM SLUČAJU, odgovaraju disciplinarnim matricama, i čak možda ne tom nivou paradigmi, jer su U OPSEGU DISCIPLINE, i ne dijele sociologiju našim kriterijem zajednice. Friedrichsove paradigme višeg nivoa su čak više metafizičke. Mi ne tvrdimo da takvi kognitivni setovi ne postoje. Mi SMATRAMO da oni nisu grupno-ograničeni, i da minimalno utječu na SMJER istraživanja. Niti jedan red paradigmi nije dovoljno konkretne kvalitete da bi podržao tradiciju rješavanja problema. Pretpostavka takve strukture podrazumjeva da istraživanje NIJE strogo paradigmatasko i da NE koristi artefakte. Ovdje je nauka, (ili u najmanju ruku društvena nauka), viđena kao čisti politički poduhvat u kojem istraživačke tradicije i pronalasci nepravilnosti ne igraju aktivnu ulogu. Takve implikacije su prilično različite od onih koje su vezane za Kuhnovu ideju paradigme.

Važno mjesto koje Friedrichs zanemaruje, je to da je Kuhn zainteresiran za znanstvenu aktivnost koja se bavi tehničkim ili instrumentalnim znanjima. Zanimanje za sebe kao onoga koji djeluje, je briga za nešto temeljno drugačije. Nije začuđujuće da bi ponašanje za koje se pretpostavlja da prati tako različit sadržaj bilo u potpunosti drugačije. Pitanje je kako autor može navesti takve razlike, pa usprkos tome tvrditi da je isti model ponašanja temelj za obje stvari.

Možemo primjetiti da Friedrichs (1972) bilježi Kuhnovo razjašnjenje koncepta paradigme. Slijedeći Kuhnovu diskusiju o važnosti primjera u razvoju discipline, Friedrichs razvija ideju za tip primjera u sociologiji, kojeg naziva »dijalektičkim«. Naravno, on još jednom revizira koncepte, tako da oni gube svoj originalni sadržaj. U ovom slučaju, on tvrdi da niz članaka u vodećim časopisima funkcionira na isti način kao i konkretna znanja unutar koherentne istraživačke tradicije. Postoje svakako sličnosti, ali, ukoliko sami nizovi nisu dio istraživačke tradicije, oni nisu pogodni za tehničko rješavanje zagonetke.

Friedrichs svakako nije jedini koji smatra da je koncenzusno/funkcionalni pristup jedna od važnijih paradigmi u sociologiji. Lehman i Young (1974), Kuklick (1972) i Bottomore (1975), tvrde da je funkcionalizam (sa različitim konkurentima) paradigma u sociologiji. Argument primjenjen protiv Friedrichsa, može se primjeniti i ovdje. Frunkcionalizam i njegovi protivnici jednostavno NISU paradigme u Kuhnovom smislu. Oni nisu široko prihvaćena

dostignuća koja praktično i konceptualno određuju smjer budućeg istraživanja. Ako Kuhna čitamo pravilno, koncept primjera (paradigme) mora označavati mnogo značajniji autoritet (cf., Bryant, 1975 : 356ff.).

TABELA 1. DVANAEST SETOVA SOCIOLOŠKIH »PARADIGMI«

Caroll (1972) ANOVA	Douglas (1972) (1) hipotetičko- -statistička (2) fenomenološka (?)	Friedrichs (1970) (1) sljedbenička (2) proročka
Lehman i Young (1974) (1) konflikt (2) koncenzus	Walsh (1972) (1) pozitivistička (2) fenomenološka	Westhues (1976) (1) klasa (2) organizacija
Kuklick (1972) (1) Strukturalni funktionalizam (2) ekološki interakcionizam (3) operacionalizam	Ritzer (1975) (1) društvene činjenice (2) društvene definicije (3) društvena ponašanja	Sherman (1974) (1) nomologičke (2) interpretativne (3) kritičke
Bottomore (1975) (1) strukturalni-funktionalizam (2) historijski (3) strukturalizam (4) fenomenološki	Denisoff, Callahan i Levine (1974) (1) mikrosociologija (2) socijalni evolucionizam (3) funkcionalizam (4) teorija konflikta (5) nominalizam/voluntarizam	
	Effrat (1972) (1) marksizam (2) kulturna i personalistička škola (3) Durkheimisti (4) Weberijanci/Parsonsovci kibernetisti	 (5) razmjenski/utilitarizam (6) frojdizam (7) simbolički interakcionizam (8) fenomenologija/etnometodologija

U svakom od gore navedenih slučajeva, fokus je na onome što bi moglo biti nazvano »paradigmama« u opsegu discipline; one nisu specifične za samostalna područja. Sociolozi su, s nekoliko iznimaka, zapeli na ovom nivou analize. Jedan pisac ide čak tako daleko da tvrdi da prave specijalnosti u sociologiji nisu moguće, i da su općenite ideje od najveće važnosti. (Urry, 1973 : 466). Bilo kako bilo, veći broj teoretičara spomenutih ovdje, ponudio je samo tako općenite analize (vidi na pr. Sherman, 1974; Walsh, 1972; i Wilson, 1970.).

Iako citirani sociolozi osjećaju da postoje, ili su postojale paradigme u sociologiji, ima i drugih koji smatraju da je disciplina još pre-paradigmatička. Među ovima je Denisoff (1974 : 2—3), koji smatra da sociologija još nema paradigmu, ali postoje određene PARADIGMATIČKE PRET-POSTAVKE koje su temelj sociološkom radu. Iz njihove diskusije je očitō da prihvaćaju široku definiciju paradigme, jer u onome što opisuju postoji sveobuhvatna matrica vjerovanja (Denisoff et al. (1974 : 3—7).

Drugi autor, A. Effrat (1972), osjeća da nas stroga primjena koncepta paradigme prisiljava da zaključimo da je sociologija predparadigmatična. U svojoj raspravi koncepta, Effrat eksplicitno koristi »prilično nepreciznu i obilniju upotrebu kriterija« i smatra da takva upotreba pretpostavlja »da je postojao broj vladajućih paradigmi« (Effrat, 1972 : 11fn.). Izdabivši taj put, Effrat (1972 : 12—4) predlaže ono što je već možda najobrađenija metoda za stvaranje paradigmi u sociologiji. Točnije, on upotrebljava tipologiju zasnovanu na interakciji dviju dimenzija: (1) razina analize (mikro nasuprot makro) i (2) samostalne istaknute komponente (materijalne, afektivne, interakcione, idealističke i simboličke). On na taj način stvara osam paradigmi samo za političku sociologiju, i priznaje da bi ih moglo biti još.

Na kraju zamršenog spektra, daleko od Effrata, je Michael Carroll (1972), koji nam se predstavlja sa serijama pretpostavki za koje on smatra da ih temelji »paradigma analize raznolikosti«. Premda ne tvrdi da je to jedina paradigma u sociologiji, Carroll smatra da je krajnje daleko raširena. Kao što je slučaj s većinom navedenih pisaca, Carroll barata samo sa idejama u opsegu discipline.

On je također zaokupljen metodološkim, prije nego stvarnim pretpostavkama perspektive (premda govori o njihovim međusobnim odnosima). Čak što više, dok se Kuhn bavi funkcijama paradigmi, Carrola zanimaju jedino njihove disfunkcije. Pored toga, Carrollova diskusija direktno ne razmatra stvaranje zagonetaka, nego više tretman zagonetaka koji proističu iz drugih izvora (cf. Kuhn, 1961.). Kao sveobuhvatna generalizacija, Carrollova paradigma se MOŽE smatrati komponentom disciplinarnе materice, ali NE primjera.

Viđenje paradigmi slično Carrollovom, je ono koje prikazuje Jack. D. Douglas (1971). Douglas smatra da hipotetičko-statistička paradigma pokriva veći dio sociologije, prožimajući one sukobljene paradigme koje su zaista pripojene stvarnim predmetima istraživanja. On smatra da razlika između prirodnih i društvenih nauka leži u činjenici da u prirodnim naukama izbor paradigme postoji samo između područja specijalizacije, dok u društvenim naukama on postoji unakrst specijalnosti (prema tome, one su »multiple paradigme«). Premda, slijedeći ovo, on tvrdi da se hipotetičko-statistička metoda može smatrati »VALJANOM paradigmom za istraživanje metoda u BILO KOJEM području specijalizacije«. Njegov predmet istraživanja je u bliskom odnosu sa Carrollom, i u pokušaju njegovog smještanja u Kuhnove okvire, on podliježe istoj kritici.

Sada dolazimo do onoga što bi mogao biti najispriješaniji pokušaj primjene Kuhnovog koncepta paradigme na sociologiju — George Ritzerov (1975). Ritzerova analiza je istovremeno i obećavajuća i frustrirajuća. Obećavajuća je zato što, najkraće, Ritzer razumije koncept, razumije da su ga sociolozi krivo shvatili, i zanima se FUNKCIJAMA paradigmi (na pr. Ritzer, 1975 : 5). Frustrirajuća je zato jer je Ritzer dozvolio da mu jednom shvaćen koncept u potpunosti pobjegne.

Koliko mi znamo, Ritzer je jedini sociološki teoretičar koji pravi jasnu razliku između disciplinarnе matrice i primjera, i on je jedan od rijetkih koji shvaća da paradigma ne treba biti primjenjena na disciplinu kao cjeli-

nu. Nakon što je sve to uvidio, Ritzer nastavlja djelovati kao da je stvar upravo obrnuta. Kao prvo, njegove paradigme su u opsegu discipline. Drugo, i važnije, Ritzer ZANEMARUJE važnost primjera i samouvjerenost tvrdi da je »paradigma najšira jedinica koncenzusa unutar nauke« (Ritzer, 1975 : 7). Već smo vidjeli kako široke definicije gube za nas važne karakteristike paradigme. Svakako, savršeno je dopustivo analizirati nauku u terminima metaparadigmi: tako je 1920-ih učinio E.A. Burt (1954). Problem sa takvom analizom, u ovom pojedinačnom slučaju, je da ona promašuje rješavanje i produkciju zagonetki, prirodu primjera zasnovanih na zajednici, što nama ne donosi ništa novog. Kuhn nam nudi samo staru ideju da metafizičke pretpostavke strukturiraju opažanja u nauci; to jest, on nam nudi analizu MJESTA takvih pretpostavki u SOCIJALNOJ ODGANIZACIJI nauke.

Nadalje, Ritzerovoj analizi, kao i većini drugih nedostaje potrebno određenje referencija. Jer ako su paradigme najšire jedinice koncenzusa, kako one mogu poslužiti »razlikovanju jedne naučne zajednice (ILI PODZAJEDNICE) od druge« (Ritzer, 1975 : 7)? Najšira jedinica koncenzusa u nauci će biti neka vrsta zapadnjačkog znanstvenog pogleda na svijet, ili možda lingvistička organizacija svijeta, kao one o kojima su sociolingvisti raspravljali još od Whorfa (1956.).

U tom pogledu, Ritzerova podjela sociologije na paradigme nazvane »društvene činjenice«, »društveno ponašanje« i »društvene definicije«, mora se smatrati proizvoljnom, dok je njegova tvrdnja da svaka paradigma ima »izvjesni« primjer, naivna u terminima tradicije rješavanja problema. Zanimljivo, ono što su drugi vidjeli kao sukobljene paradigme (strukturalni-funkcionalizam i teorija konflikta) u Ritzerovoj su shemi uklopljeni u »jedinственu paradigmu društvenih činjenica« (na pr. Ritzer, 1975 : 57).

Mogli bismo se upitati kako perspektive na koje su drugi gledali tako različito mogu biti smještene unutar jedne paradigme. Odgovor mora biti među teoretičarima. Mi jedino možemo utvrditi da su paradigme SJEDINJENA tijela vjerovanja koja dijele kohezivne ZAJEDNICE. Ritzer ujedinjuje ono što su drugi razdvojili, i daleko od toga da je u tome usamljen. Sociološka literatura o paradigmama je puna različitih rezanja kolača. Friedrichs bi mogao primjetiti da sve tri Ritzerove paradigme padaju unutar koncenzusnog (ili sljedbeničkog) oblika. Walsh i Wilson stavljaju sve gornje (osim mogućeg izuzetka društvenih definicija) u pozitivističku paradigmu, dok bi Friedrichs mogao smatrati da su pozitivistička i fenomenološka paradigma svećeničke. Sherman bi mogao ustvrditi da su dvije odvojene paradigme ujedinjene trećom, emancipatorskom paradigmom, a izgleda da bi Douglas tvrdio da je stastitička paradigma temelj za sve tri Ritzerove grupe.

Oni teoretičari koji stvaraju paradigme na osnovu proizvoljnih shema, promašuju i kognitivni i strukturalni aspekt paradigmatskog koncepta. Oni koji govore o suprotstavljenim školama mišljenja (na pr. Kuklick, 1972; i Westhues, 1976) su barem u istom igralištu kao i Kuhn. Oni barem shvaćaju da se njihova postavka odnosi na strukturirane grupe.

U ovom kontekstu rad Nicholasa Mullinsa zaslužuje da se spomene. Mullins je jedan od sociologa nauke koji je paradigmu i povezane koncepte primijenio na analizu grupne strukture u znanstvenim zajednicama. Da bi po-

kazao da definitivno postoje koherentne teorijske grupe unutar sociologije, nedavno je upotrebio sociometrijske tehnike (nadopunjene dobrom zalihom intuicije) razvijene za takva istraživanja. Grupe koje on pronalazi, ni na koji jednostavan način se ne podudaraju sa onima gore navedenima. Mullins tvrdi da varijable koje upotrebljava pokazuju da struktura tih grupa prilično dobro odgovara teorijskim grupama u prirodnim naukama.

Premda prerastamo našu raspravu, važno je ovdje se zapitati da li vrste veza koje djeluju unutar znanstvenih grupa djeluju i unutar socioloških grupa.

Tabela 2. Nicholas Mullinsove (1973) empirijski utemeljene sociološke teorijske grupe.

- (1) Standardna američka sociologija
- (2) Simbolički interakcionizam
- (3) Teorija malih grupa
- (4) Socijalni predviđači
- (5) Etnometodologija
- (6) Nova kauzalna teorija
- (7) Strukturalisti
- (8) Radikalno-kritička teorija

Postoji razlog za sumnju da je kognitivni sadržaj zajednički sociološkoj teorijskoj grupi točno onaj isti koji je indiciran terminom paradigme. Mullinsova analiza je više upravljena prema grupnoj strukturi, nego prema kognitivnim vezama. On priznaje da su njegove tehnike korisnije za konstruiranje indikatora grupne kohezivnosti, nego za predočavanje samih grupnih odnosa. Njegovi korijeni su više u Derek Priceovim (1963) neosvještenim znanjima, nego što su u Kuhnovim paradigmama. Osim toga, dok povremeno spominje »paradigmatski sadržaj«, Mullins se zadovoljava nazvavši svoje strukture »teorijskim grupama«. Nadalje, on bilježi, da premda izgleda da sociologija do određenog stupnja odgovara modelu grupne strukture kakva se nalazi u prirodnim naukama, POSTOJE neke razlike. Naročito (1) postoji nedostatak razgraničenja između različitih stupnjeva grupnog razvoja u sociologiji, ali ne u prirodnim naukama, i (2) izgleda da sociologija ima MANJE ČVRSTU socijalnu i intelektualnu organizaciju nego što je imaju prirodne nauke (Mullins, 1973 : 130—6). O ovome će više riječi biti kasnije.

Problem sa ovakvom analizom kakvu je prikazao Mullins (1973 : 321) odnosi se na njegovo priznanje da njegove metode nude samo indicije socijalnih veza. Te socijalne veze mogle bi biti konkretni indikatorji zajednica, i mogle bi, zato, služiti kao potvrda za postojanje paradigmi. One su, međutim, neophodni, ali ne i dovoljni uvjeti za paradigme. U našoj potrazi za paradigmama u sociologiji, onda, Mullinsove tehnike mogu indicirati strukturu, ali ne i sadržaj teorijskih grupa. Pouzdano je da ne možemo biti sigurni da (1) sociologija ima istu strukturu kao i prirodne nauke, ili da (2) uzorci koji postoje ukazuju na zajedničko posjedovanje ili ograničavanje paradigmi.

Zloupotreba koncepta — zašto sociolozi?

Ako ćemo povjerovati Thomasu Kuhnu, paradigmatički status je određen radovima ujedinjene grupe specijalista. Ako je zaista tako, disciplina se ne može slobodno razdijeliti u paradigme, nego ju moramo ograničiti i grupnom strukturom i kognitivnim konzensusom. Zašto se onda sociolozi osjećaju slobodnima da dijele svoju disciplinu na različite, nekonzistentne perspektive i nazivaju te podjele paradigama? Čini se da izvor te dileme moramo tražiti u dva smjera: ili kod Kuhna, ili kod sociologa koji su pokušali koristiti taj sustav.

Najjednostavniji odgovor bi mogao biti da je Kuhn propustio dovoljno jasno definirati svoj koncept, i da su pisci bili žrtve dvosmislenosti s njegove strane (za kritiku Kuhnovе pozicije sa različitih stanovišta vidi Lakatos i Musgrave, 1970; Shapere, 1971; Sheffer, 1967; i Trigg, 1973). Ovaj odgovor ima neku vrijednost pogotovo ako se sjetimo Kuhnovе ranije mnogostruke upotrebe termina (vidi Masterman, 1970.). Osim toga, jedna od Kuhnovih najdetaljnijih ponovnih ocjena koncepta nije donedavno bila štampana (Kuhn, 1974.) Međutim, sa izuzetkom Friedrichsovog tvrdo ukoričnog izdanja, svi ljudi ovdje citirani, spominju Kuhnov postscript (1970a), njegov članak (1970b) u Lakatos i Musgraveovom (1970) zborniku, Mastermanov članak (1970), ili neku kombinaciju ova tri. Neki samo spominju, i onda zanemaruju Kuhnovе kasnije radove. Kao što smo već rekli, tamo gdje je Kuhn smjerao ograničiti značenja svojih termina, drugi su pokušali da ih prošire.

Spomenuto zapažanje znači, da bismo trebali pogledati u pravcu sociologa da bismo mogli shvatiti zbrku u vezi s konceptom paradigme. Vrlo važan ključ, koji bi nam mogao pomoći da počnemo, je dugo postojeći interes među sociolozima s obzirom na NAUČNI STATUS discipline. To je interes koji datira najmanje do Comtea. Ta ideja pretpostavlja da je standard kojim se mjeri društvena nauka uspjeh prirodne nauke (Douglas, 1972 : 52—3). Ovaj interes je potpaljen Kuhnovim istovremenim ciljanjem na ograničenu racionalnost i na nauku. On govori o nauci u terminima koji su dugo vremena bili primjenjivani na sociologiju. S takvom usporedbom, bio je potreban mali poticaj da bi neki sociolozi prestali gledati na svoju disciplinu kao na onu koja dijeli neke elemente s prirodnim znanostima, i shvatili da je sociologija »paradigmatički« ravnopravna prirodnim naukama.

Što čovjek želi, o tome i misli, jer jedino se zanemarivanjem Kuhnovog upozorenja da razlike između naučnih zajednica prirodnih i društvenih nauka služe kristaliziranju njegovih misli (Kuhn, 1962 : x), može reći, kao što je rekao Friedrichs:

»(.) ako želimo primjeniti Kuhnovе postavke na bihevioralne znanosti, bilo bi moguće shvatiti razlikovnu borbu koja trenutno traje unutar sociologije, ne kao PONIŽAVAJUĆI DOKAZ relativne nezrelosti discipline, nego kao dokaz njenog SAZRIJEVANJA (Friedrichs, 1970 : 2; isticanje dodato).«

Friedrichs dodaje da će nam zauzimanje takvog stava dozvoliti da »zanemarimo NEPRESTAN ZAHTJEV da dokazujemo da smo vrijedni naslova 'znanstveni'«. Takvo stanovište bi nam dozvolilo da se sačuvamo od »upada-

nja u nezgodan položaj» kada se ističu naše temeljne razlike. (Friedrichs, 1970 : 2—3 također vidi Lachenmeyer, 1971.).

Dakle, sociolozi paradigme pronalaze raspršene na sve strane sociologije, ali jedino iskrivljenjem Kuhnovog modela nauke. Otkriće paradigmi na polju sociologije bilo je omogućeno jedino **ponovnim definiranjem koncepta** (Heyl, 1975 : 64—5; Perry 1977: i Pocock, 1971 : 14fn). Analiza, međutim, traži strogo korištenje termina. Jedino ako budemo striktni, moći ćemo shvatiti dinamiku u kojoj Kuhn želi govoriti.

Naglasak na paradigmama koje se prostiru unutar čitave discipline, mora se smatrati neumjesnim:

»Paradigme se odnose na polja kao što su proučavanja topline, optike, mehanike, itd; **NE POSTOJE I NE MOGU POSTOJATI** paradigme fizike ili kemije. Drugim riječima paradigme nisu u opsegu discipline, nego su subdisciplinarne. Njihov raspon će vjerojatno biti jednakih granica kao i kod specijalnosti; i obratno, specijalnosti će biti paradigmom ograničeni socijalni sistemi (Martins, 1972 : 19, isticanje dodato).«

Kada bi ovo stanovište bilo pogrešno shvaćeno, izgubili bismo jedan od najtemeljnijih Kuhnovih doprinosa diskursu o prirodi znanstvenog istraživanja.

Paradigmatski status sociologije

Što je, onda, paradigmatski status sociologije? Pokušaj odgovora na to pitanje, pogotovo nakon kritike drugih autora koji su pokušali isto, mogao bi biti nezahvalan. Važna je analiza samog koncepta paradigme, te izgleda i ograničenja njegove upotrebe. Ipak je u tom smislu status sociologije u biti zanimljiv, i takva analiza bi mogla pomoći razjašnjenju primjenjivosti koncepta.

Možda je prva točka koju treba naglasiti diskutabilnost općeg pitanja ima li sociologija paradigme na nivou opsega discipline; SVE disciplinarne grupe imaju paradigme (disciplinarne matrice) te vrste (vidi Kuhn, 1970 : : 179; 1970b : 272fn; i 1974 : 460fn.). Na ovom nivou izgleda da je kriza, ili, u najmanju ruku, konflikt, neizbježan. Najvjerojatnije nema potrebe za jedinstvenom perspektivom na ovom nivou, i moglo bi biti nezdravo kada bi se ona pojavila (Vidi Merton, 1975 ; 28).

Ovdje je Kuhnov paradigmatski pristup neprimjenjiv, jer se na ovom nivou ne može odvijati nikakvo stvarno prošireno istraživanje. Postoji obilje problema, ali stvarne zagonetke se ne mogu naći. Ukoliko to JEST sociologija, može se reći da je nespecijalizirana disciplina (Urry, 1973.). Ako je ovo u biti sociologija, onda sigurno ne napreduje posredstvom konkretnih su-slijednih problema.

U tom smislu bi se moglo tvrditi, a i tvrdi se, da je sociologija različita od prirodnih nauka. Ako je taj argument valjan, onda Kuhnov okvir ne može biti upotrebljen za analizu paradigmatskog statusa discipline, i mi, »ne-prirodni« naučnici bismo se trebali koncentrirati na »ne-prirodno« obavljanje onoga što se pretpostavlja da radimo. Međutim, izgleda da postoji konsenzus da sociologija jest, ili će postati priroda nauka. Ako se držimo ovog stava, i ako kanimo koristiti Kuhnove okvirne postavke, onda paradigme (primjere) moramo tražiti u samostalnim područjima sociologije. AKO

one postoje, mogu se pronaći na takvim područjima kao što su politička socijalizacija, postignuće statusa (status attainment)², etnički odnosi, i tako dalje, a NE u funkcionalizmu, teoriji konflikta i simboličkom interakcionizmu. Oni koji tako naglašeno tvrde da u sociologiji postoje paradigme, moraju svoje tvrdnje podržati pokazujući da postoji barem jedno polje istraživanja vođeno konkretnim primjerima znanja, koji služe za stvaranje i rješavanje zagonetki.

Ono što zapravo često pronalazimo je istraživanje modelirano prema nijednom prethodnom istraživanju, na kratkoj, brzo zamirućoj liniji istraživanja ili na spekulacijama jednog jedinog teoretičara. Ima vrlo malo proširenog rješavanja zagonetki. Postoji nekoliko mjesta u literaturi na kojima je bila rješena važna zagonetka.

U stvari, ima malo zagonetki, uglavnom su to problemi. Ako se smatra da je problem važan, on se nikada ne rješava, nego služi kao prijeporna točka između različitih perspektiva.³ Nailazimo na konstantne prepirke, svađe i debate, no uvijek je vrlo malo slaganja. Nedostatak slaganja djeluje na operacionalizaciju i manipulaciju konceptima, tako da različita istraživanja traže različite, uglavnom neusmjerljive podatke. Sami koncepti se, izgleda, mijenjaju od istraživanja do istraživanja.

B u d i m o e k s p l i c i t n i. Iako vidimo da je sadašnja situacija u sociologiji nesređena, mi ne tvrdimo da ne mogu postojati nikakva primjerna istraživanja u društvenim naukama. Na primjer, smatramo da je u SAMO-STALNOM području p r o m j e n e s t a v a (attitude change) paradigmatičko istraživanje dugo bilo pod vodstvom škole kognitivne disonance. Ta škola ima dugu istraživačku tradiciju. Unutar nje su bile stvarane i rješavane nebrojene zagonetke, i po svemu sudeći, pojavio se i neophodan proces modeliranja. Trebalo bi odmah spomenuti, da, međutim, škole sociologije nisu slične školama kognitivne disonance. One su (soc. škole; prim. prev.) mnogo slobodnije organizirane. Mnogo labavije. Na leđa mladog sociologa pada veći teret nego na leđa fizičara. Sociolog nije opskrbljen setom čistih normativnih vodilja, popraćenih onima u čvrsto organiziranoj grupi.

Zaključka izgleda neizbježan. Ako u sociologiji postoje paradigme (primjeri), teško ih je pronaći. Štoviše, ako postoje, one (1) ne smiju biti u opsegu čitave discipline, (2) moraju se naći unutar samostalnih područja istraživanja, (3) moraju imati zajednice praktičara koje sraštaju oko njih, i (4) moraju biti korištene da istovremeno stvaraju i rješavaju zagonetke, i na taj način stvaraju vidljivu istraživačku tradiciju.

Prevela Ana Janjatović

² Ovdje bismo trebali spomenuti tekuću debatu o teoretskom statusu istraživanja postizanja statusa (status attainment), (Vidi, na pr. Horan, 1978!). Uistinu, dva su anonimna kritičara predložila da je to istraživanje utemeljeno na paradigmatičkim u Kuhnovom smislu. Ne namjeravamo ulaziti u tu debatu u ovom članku. Smatramo da oni koji traže paradigme u samostalnim područjima kao što je postizanje statusa, u najmanju ruku idu u pravom smjeru. Međutim, oni svedeno moraju pokazati da paradigme koje su pronašli sadrže i kognitivne i strukturalne karakteristike koje smo gore razmatrali.

³ S obzirom na ovu raspravu, relevantno je zailježiti da se mnoge analize paradigmatičkog status sociologije točnije mogu shvatiti kao tematske analize u smislu u kojem ih je razmatrao Holton (1975). Holton (1975 : 334) nas eksplicitno upozorava na opasnost miješanja tematske analize s takvim stvarima kao što su paradigme i pogledi na svijet. On kasnije ubrzo napominje dvije najveće razlike između paradigmi i temata. Kao prvo »... tematske opozicije postoje tokom »normalne nauke«, a temate postoje kroz revolucionarne periode« (Holton, 1975 : 334). Ovdje je stvar u tome da tematske suprotnosti (na pr. red nasuprot konflikta) nisu nikad razriješene na način na koji se razriješuju zagonetke, ali se o njima neprekidno raspravlja. Druga velika razlika između paradigmi i temata je da »u većoj mjeri nego ... paradigme ... tematske odluke izgleda dolaze više iz individualnog nego iz socijalnog okruženja (Holton, 1975 : 334). Zbog toga će različiti pojedinci koristeći tematske perspektive rasjeci sociološki kolač na nebrojeno mnogo načina.

LITERATURA

- Ben-David, Joseph
1973 »The state of sociological theory and the sociological community: a review article.« **Comparative Studies in Society and History**, No. 15 : 448—72.
- Bottomore, Tom
1975 »Competing paradigms in macrosociology« Pp. 191—202 in Alex Inkeles, James Coleman, and Neil Smelser (eds.) **Annual Review of Sociology**, Palo Alto: Annual Reviews
- Bryant, C.G.A.
1975 »Kuhn, paradigms and sociology.« **British Journal of Sociology** 26 : 354—9.
- Burt, Edwin Arthur
(1924) **The Metaphysical Foundations of Modern Physical Science**. New York: Anchor Books.
- Carroll, Michael P.
1972 »Considerations on the analysis of variance paradigm.« **Pacific Sociological Review** 15 : 443—59.
- Crane, Diana
1972 **Invisible Colleges**. Chicago: University of Chicago Press.
- Denisoff, R. Serge, Orel Callahan, and Mark H. Levine
1974 **Theories and Paradigms in Contemporary Sociology**. Itasca, Illinois: F.E. Peacock.
- Douglas, Jack D.
1971 »The rhetoric of science and the origins of statistical thought: the case of Durkheim's Suicide.« Pp. 44—57 in Edward A. Tiryakian (ed.), **The Phenomenon of Sociology**. New York: Appleton-century-Crofts.
- Effrat, Andrew
1972 »Power to the paradigms: an editorial introduction.« **Sociological Inquiry** 42 : 3—34.
- Friedrichs, Robert W.
1970 **A Sociology of Sociology**. New York: Free Press.
1972 »Dialectical sociology: an exemplar for the future.« **Social Forces** 50 : 447—55.
- Heyl, John D.
1975 »Paradigms in social science.« **Society** 12 : 61—7.
- Hollinger, David A.
1973 »T.S. Kuhn's theory of science and its implications for history.« **American Historical Review** 78 : 370—93.
- Holton, Gerald
1973 **Thematic Origins of Scientific Thought**. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
1975 »On the role of themata in scientific thought.« **Science** 78 : 370—93.
- Horan, Patrick M.
1978 »Is status attainment research atheoretical?« **American Sociological Review** 43 : 534—41.
- King, M.D.
1971 »Reason, tradition, and the progressiveness of science.« **History and Theory** 10 : 3—32.
- Kucklick, Henrika
1972 »A »scientific revolution«: sociological theory in the United States.« **Sociological Inquiry** 43 : 2—22.
- Kuhn, Thomas S.
1957 **The Copernican Revolution**. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
1961 »The function of measurement in modern physical science.« **Isis** 52 : 161—93.
1962 **The Structure of Scientific Revolutions**. Chicago: University of Chicago Press.
1969 »Comment (on relationship between science and art). **Comparative Studies in Society and History** 2 : 403—12.
1970a **The Structure of Scientific Revolutions**. 2nd ed. Chicago: University of Chicago Press.
1970b »Reflections on my critics.« Pp. 231—78 in Imre Lakatos and Alan Musgrave (eds.), **Criticism and the Growth of Knowledge**. Cambridge, Eng.: Cambridge University Press.
1974 »Second thoughts on paradigms.« Pp. 459—82 in Frederick Suppe (ed.), **The Structure of Scientific Theories**. Urbana: University of Illinois Press.
- Lachenmeyer, Charles W.
1971 **The Language of Sociology**. New York: Columbia University Press.
- Lakatos, Imre and Alan Musgrave (eds.)
1970 **Criticism and the Growth of Knowledge**. Cambridge, Eng.: Cambridge University Press.
- Lehman, T. and R.T. Young
1974 »From conflict theory to conflict methodology: an emerging paradigm for sociology.« **Sociological Inquiry** 44 : 15—28.
- Martins, Herminio
1972 »The Kuhnian »revolution« and its implications for sociology« Pp. 13—58 in T.J. Nossiter, A.H. Hanson, and Stein Rokkan (eds.), **Imagination and Precision in the Social Sciences**, London: Faber and Faber.
- Masteman, Margaret
1970 »The nature of a paradigm.« Pp. 59—90 in Imre Lakatos and Alan Musgrave (eds.), **Criticism and the Growth of Knowledge**. Cambridge, Eng.: Cambridge University Press.
- Merton, Robert K.
1975 »Structural analysis in sociology.« Pp. 21—52 in Peter M. Blau (ed.), **Approaches to the Study of Social Structure**. New York: Free Press.
- Mullins, Nicholas C.
1973 **Theories and Theory Groups in Contemporary American Sociology**. New York: Harper and Row.
- Perry, Nick
1977 »A comparative analysis of »paradigm« proliferation« **British Journal of Sociology** 28 : 38—50.
- Philips, Derek
1973 »Paradigms, falsification, and sociology.« **Acta Sociologica** 16 : 13—30.

- Pocock, John G.A.
1971 **Politics, Language and Time: on Political Thought and History**. New York: Atheneum.
- Price, Derek J. desolla
1963 **Little Science, Big Science**. New York: Columbia University Press.
- Ritzer, George
1975 **Sociology: A Multiple paradigm Science**. Boston: Allyn and Bacon.
- Shapere, Dudley
1971 »The paradigm concept.« **Science** 172 : 706—9.
- Sheffler, Israel
1967 **Science and Subjectivity**. New York: Bobbs-Merrill
- Sherman, L. W.
1974 »Uses of the masters.« **American Sociologist** 9 : 176—81.
- Suppe, Frederik
1974 **The Structure of Scientific Theories**. Urbana: University of Illinois Press.
- Trigg, Roger
1973 **Reason and Commitment**. Cambridge, Mass.: Cambridge University Press.
- Urry, John
1973 »Thomas S. Kuhn as sociologist of knowledge.« **British Journal of Sociology** 24 : 462—73.
- Walsh, David
1972 »Sociology and the social world« Pp. 15—36 in Paul Filmer, Michael Philipson, David Silverman, and David Welsh (eds.), **New Directions in Sociological Theory**. Cambridge, Mass.: M. I. T. Press.
- Westhues, Kenneth
1976 »Class and organization as paradigms in social science.« **American Sociologist** 11 : 38—48.
- Whorf, Benjamin
1956 **Language, Thought, and Reality**. Cambridge, Mass.: M. I. T. Press
- Wilson, Thomas P.
1970 »Conceptions of interaction and forms of sociological explanation.« **American Sociological Review** 35 : 697—710.

THE PARADIGM CONCEPT AND SOCIOLOGY: A CRITICAL REVIEW

DOUGLAS LEE ECKBERG & LESTER HILL, JR.

The thesis of this paper contends that many sociologists who have attempted to apply Kuhn's argument in analyzing the status of sociology have misunderstood, or have refused to accept the central meaning of his paradigm concept. In this paper we first clarify the notion of paradigm as explicated by Kuhn and by Margaret Masterman, and note that the »exemplar« is the central element in the concept. We then analyze the usage of the concept by sociologists who have attempted to ascertain the paradigmatic status of sociology and we focus in particular on the work of Friedrichs and that of Ritzer. In so doing, we show that they have concentrated almost exclusively on the less important, more general meanings of the paradigm concept and thus lose the major thrust of Kuhn's argument. Possible reasons for this misuse are discussed. Finally, we argue that sociology has relatively few exemplars, lacks a clear-cut puzzle-solving tradition, and tends to operate from discipline-wide perspectives. In this regard, sociology is not a mature science; attempts to treat it as such within Kuhn's framework are misdirected.